

Nr 321.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till kungörelse med särskilda grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk; given Stockholms slott den 19 mars 1920.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att godkänna bilagda förslag till kungörelse med särskilda grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

C. E. Svensson.

Förslag

till

Kungörelse

med särskilda grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk.

• Härigenom förordnas som följer:

§ 1.

Mom. 1. Befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar eller statens vattenfallsverk, vilka åtnjuta lön eller arvode enligt avlöningsreglementet den 19 juni 1919 för tjänstemän vid nämnda verk, äga uppbära dyrtidstillägg i enlighet med vad genom kungörelsen denna dag med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst föreskrivits, dock under iakttagande av de särskilda bestämmelser, som här nedan meddelas.

Mom. 2. Dyrtidstillägg utgår, förutom å sådana kontanta avlöningsförmåner, som angivas i § 1 mom. 1 av ovannämnda kungörelse, å 2,500 kronor av tantiem till kraftverksdirektör enligt 5 § 2 mom. i berörda avlöningsreglemente, å vikariatsersättning enligt 20 § samt å gottgörelse enligt 38 § 2 mom. till lokomotivförare, som bestrider tjänst såsom lokomotivmästare.

Rörande dyrtidstillägg å arvode jämlikt 36 § i avlöningsreglementet till stenograf, 37 § till föreståndare för växeltelefonstation, 38 § 1 mom. till tågdirigent samt å ersättning jämlikt 38 § 3 mom. för beredskaps-tjänst gäller vad i § 1 mom. 2 i förenämnda kungörelse är stadgat.

Dyrtidstillägg utgår icke å det särskilda belopp, som enligt medgivande av 1919 års lagtima riksdag och kungl. breven av den 19 juni 1919 utbetalas till tjänsteman vid ingången av juli månad 1920.

Mom. 3. För beräkning av dyrtidstilläggets storlek gälla föreskrifterna i §§ 2 och 3 i oförmålda kungörelse, men med iakttagande av att dyrtidstillägg utgår endast å 85 procent av de sammanlagda avlöningsförmåner, på vilka sådant tillägg må beräknas, dock högst å ett belopp av 1,250 kronor för månad; samt

att det grundtal, som Kungl. Maj:t jämlikt § 2 i kungörelsen fastställer, skall i varje särskilt fall minskas med 16.

Mom. 4. Därest tjänstemans löneinkomst efter den 30 juni 1920 jämte dyrtidstillägg enligt denna kungörelse understiger vad som skulle utgjort tjänstemannens löneinkomst närmast före övergången till den nya lönestaten, jämte dyrtidstillägg enligt kungörelsen denna dag med allmänna grunder för sådant tillägg, äger tjänstemannen åtnjuta gottgörelse härför i form av personligt dyrtidstillägg.

Sådant personligt dyrtidstillägg må av tjänstemannen tillgodonjutas allenast i den mån han icke genom avlöningsförhöjning, vare sig i samma tjänst eller efter förflyttning till annan befattning, erhåller en löneinkomst, som jämte dyrtidstillägg enligt mom. 2 och 3 här ovan uppgår till den inkomst, han vid motsvarande tidpunkt skulle åtnjuta, om han då kvarstode med den avlöning, han innehade närmast före övergången till den nya lönestaten och därå uppbure dyrtidstillägg enligt förenämnda kungörelse med allmänna grunder för sådant tillägg.

Med löneinkomst enligt detta moment förstås i varje särskilt fall de sammanlagda avlöningsförmåner, vilka i av Kungl. Maj:t utfärdade övergångsbestämmelser till den nya lönestaten medräknas för bedömande av, huruvida tjänstemannen lider avlöningsminskning genom övergång till den nya lönestaten, ävensom i förekommande fall personligt lönstillägg, som uppbäres på grund av sagda övergångsbestämmelser.

§ 2.

Till befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar eller statens vattenfallsverk, som kvarstå å gammal stat, utgår dyrtidstillägg i enlighet med vad i kungörelsen med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst är stadgat. Dyrtidstillägg utgår därvid, förutom å sådana kontanta avlöningsförmåner, som angivas i § 1 mom. 1 av sagda kungörelse, jämväl i förekommande fall å uppbördsprovision vid telegrafverket, beräknad efter den nästföregående år utgående provision, dock högst å så stort belopp, som svarar mot de tjänstgöringspenningar, vederbörande tjänsteman skolat uppbära, om han i enlighet med härför i hittills gällande avlöningsreglemente givna bestäm-

melser hänförs till den mot hans lön svarande avlöningsklassen i avlöningsskalan för icke provisionsavlönade tjänstemän, samt lägst å stadgat minimibelopp av uppbördsprovisionen.

§ 3.

Till innehavare av icke ordinarie befattning vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar eller statens vattenfallsverk, för vilken avlöningen icke till siffran bestämts av Konung och riksdag eller av Kungl. Maj:t och ej heller utgår efter av riksdagen prövade grunder, skall den myndighet, som äger bestämma avlöningen, lämna dyrtidstillägg, därest och i den mån myndigheten, med hänsyn särskilt till efter ingången av augusti månad 1914 till följd av ökningen i levnadskostnader beviljad avlöningsförhöjning, anser sådant av omständigheterna påkallat, därvid de i §§ 1—5 i kungörelsen med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst samt de i § 1 mom. 2 och 3 här ovan meddelade bestämmelserna skola äga motsvarande tillämpning, med iakttagande tillika, att till sådana icke ordinarie befattningshavare, som för sitt arbete i statens tjänst åtnjuta så kallade gratifikationer eller flitpenningar, dyrtidstillägg, må utgå med högst hälften av vad dyrtidstillägg å dem tilldelade belopp enligt berörda bestämmelser skolat utgöra.

§ 4.

Från åtnjutande av dyrtidstillägg undantagas:

1:o) arbetarpersonalen vid telegrafverkets linjedistrikt och vid telegrafverkets verkstad;

2:o) arbetarpersonalen vid statens järnvägars byggnadsarbeten för nya linjer, dubbelspårsanläggningar och därmed jämförliga företag; samt

3:o) arbetarpersonalen vid statens vattenfallsverk.

§ 5.

Till hjälp vid uträkning av dyrtidstillägget enligt denna kungörelse utfärdar Kungl. Maj:t nödiga tabeller.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1920.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 19 mars 1920.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BRANTING,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena friherre PALMSTIERNA,
Statsråden UNDÉN,
THORSSON,
OLSSON,
SANDLER,
NOTHIN,
NILSSON,
ERIKSSON,
SVENSSON,
HANSSON.

Chefen för civildepartementet, statsrådet Svensson anförde efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet följande:

Jag anhåller nu att få för Kungl. Maj:t anmäla frågan om beredande av fortsatta dyrtidstillägg från och med den 1 juli 1920 åt befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk.

Därvid ber jag att till en början få bringa i erinran, hurusom i § 3 mom. 2 av det förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, vilket bilagts propositionen nr 95 till innevarande års riksdag, intagits ett stadgande av följande lydelse:

»Rörande dyrtidstillägg åt befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk samt häradsbördingar och vissa vikarier för sistnämnda befattningshavare är särskilt stadgat.»

Angående denna undantagsbestämmelse yttrade chefen för finansdepartementet vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t den 30 januari 1920, att densamma införts i § 3 på sådant sätt, att övriga bestämmelser i kungörelsen kunde göras tillämpliga jämväl å ifrågavarande personalgrupper.

Beträffande de förhållanden, vilka föranlett behovet av särskilda bestämmelser för kommunikationsverkens del i fråga om dyrtidstillägg efter utgången av juni månad 1920 tillåter jag mig erinra om följande.

Genom proposition nr 391 till 1919 års lagtima riksdag framlade Kungl. Maj:t för riksdagen förslag till gemensamt lönesystem samt löne reglering för postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk. Ifrågavarande förslag var grundat på ett den 20 februari 1919 av kommunikationsverkens lönekommitté avgivet betänkande.

Vid ärendets behandling inför Kungl. Maj:t den 25 april 1919 framhöll dåvarande chefen för civildepartementet bl. a., att nämnda kommitté vid uppgörande av sitt förslag till löner utgått från det prisläge, som att döma av stegringarna i levnadskostnaderna under åren närmast före krigets utbrott skulle under normala förhållanden varit rådande i början av 1920-talet. Härefter anförde departementschefen:

»Då jag finner mig kunna tillstyrka en löne reglering för kommunikationsverkens personal med angivna utgångspunkt, sker det under den uttryckliga förutsättningen, att denna personal ej därigenom i lönehänseende kommer att intaga en annan eller bättre ställning i förhållande till övriga statens befattningshavare, än om den vid nästlidet års lagtima riksdag antagna provisoriska löne regleringen för ifrågavarande verk fortfarande ägt tillämpning. Redan nödvändigheten att skipa rättvisa mellan olika kategorier statstjänare synes påkalla, att reallönerna för kommunikationsverkens personal ej bestämmas högre, än om nämnda provisoriska löne reglering tillämpats och dyrtidstillägg därå utgått efter i allmänhet gällande grunder. I lika grad kräves ett sådant resultat såväl ur allmän statsfinansiell synpunkt som med hänsyn till de ifrågavarande verkens egen affärsställning. Framhållas må dock, att vad nyss yttrats ej bör uppfattas såsom hinder mot, att en förbättring i lönehänseende äger rum för sådana befattningsgrupper, som av särskilda skäl anses böra placeras högre å löneskalan än tillförne varit fallet — att verkställa en dylik på större rättvisa grundad omplacering har tvärtom vid kommitténs tillsättande angivits som en av dess huvuduppgifter.

Äv vad nu anförts framgår, att ett vilkor för den ifrågavarande löne regleringen enligt min uppfattning är, att en reduktion av dyrtidstillägget, i förhållande till vad för statens övriga befattningshavare skulle gälla, äger rum för kommunikationsverkens personal. I det förslag till kungörelse med allmänna

grunder för dyrtidstillägg m. m., som underställts innevarande års riksdag, har även förutsatts, att särskilda bestämmelser angående dyrtidstillägg kunna meddelas i samband med löneregleringen. Frågan på vad sätt nyss antydda reduktion av dyrtidstillägget lämpligast bör ske har emellertid befunnits vara av den svarlösta beskaffenhet, att den ej kan utan en ingående ytterligare utredning underställas riksdagen. Slutligt beslut i denna fråga behöver ej heller fattas av innevarande års riksdag, utan kan uppskjutas till 1920 års riksdag, om nämligen den nya löneregleringens ikraftträdande framskjutes till den 1 juli 1920, till vilken tid förenämnda kungörelse angående dyrtidstilläggs utgående skulle förbliva gällande. Med avseende å dyrtidstillägget åt ifrågavarande personal från och med sistnämnda dag är jag beredd vidtaga särskilda anordningar, för att de av mig i det föregående angivna grundsatserna må komma till ett i görligaste mån rättvist och tillfredsställande uttryck. En sådan reduktion av dyrtidstillägget torde sålunda böra ske, att summan av lön enligt de nya avlöningsbestämmelserna och dyrtidstillägg icke kommer att i stort sett överstiga summan av avlöning enligt nu gällande bestämmelser och dyrtidstillägg därå enligt de för statsförvaltningen i allmänhet gällande grunder. För huru lång tid efter den 1 juli 1920 en sålunda ändrad beräkningsgrund i fråga om dyrtidstillägget bör äga bestånd är i sin tur beroende på, i vilken ordning avskrivningen av dyrtidstillägget kommer att ske samt huruvida och i vad mån vid blivande löneregleringar för andra statens befattningshavare deras löner komma att bestämmas med utgångspunkt från prisläget vid en senare tidpunkt än det vid krigsutbrottet rådande.»

Liknande synpunkter hade jämväl framställts av chefen för finansdepartementet i propositionen nr 225 vid samma riksdag rörande allmänna grunder för dyrtidstillägg m. m. åt befattningshavare i statens tjänst, i det att nämnda departementschef därvid yttrat bl. a.:

»Vid samtliga de under krigsåren hittills genomförda löneregleringarna för olika grupper av befattningshavare, som beröras av det nu föreliggande förslaget, torde det hava förfarits så, att vid bestämmandet av avlöningsförmånerna någon hänsyn icke tagits till den efter världskrigets utbrott inträdda sänkningen av penningvärdet. Befattningshavarna hava med andra ord genom löneregleringarna erhållit kompensation endast för den intill mitten av år 1914 inträdda prisstegringen, men däremot icke för den ökning av levnadskostnaderna, som efter nämnda tidpunkt ägt rum. Nu låter det emellertid tänka sig, att vid framledes skeende regleringar av avlöningstörhållandena för en eller annan grupp av nu ifrågavarande befattningshavare ett annat förfaringssätt kan komma att tillämpas, så att redan i den ordinarie avlöningen i större eller mindre utsträckning inräknas gottgörelse jämväl för under krisåren inträdd levnadskostnadsökning. Så skulle exempelvis bliva fallet vid tillämpning av det förslag till lönereglering för kommunikationsverken, som framlagts i det av lönekommittén för sagda verk den 20 februari 1919 avgivna betänkandet. Om befattningshavare på dylikt sätt i annan ordning än genom dyrtidstillägg beredes ersättning för efter ingången av augusti månad 1914 inträffad prisstegring, bör tydligen vid dyrtidstilläggets beräkning nödig hänsyn tagas till den kompensation för dyrtiden,

vilken sålunda redan erhållits. Detta lärer lämpligen böra ske i samband med själva löneregleringen.»

Under den sålunda angivna förutsättningen att, efter framställning till 1920 års riksdag, vederbörlig reducering komme att vidtagas i dyrtidstillägget för kommunikationsverkens personal för tiden efter den nya löneregleringens ikraftträdande, blev nämnda reglering av riksdagen antagen att träda i tillämpning från och med den 1 juli 1920.

I enlighet härmed utfärdades den 19 juni 1919 avlöningsreglemente för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, vilket reglemente skall lända till efterrättelse från och med den 1 juli 1920.

Genom Kungl. Maj:ts brev den 19 juni 1919 angående tillsättande av kommunikationsverkens lönenämnd anbefalldes lönenämnden bl. a. att, under iakttagande av de grunder, som av chefen för civildepartementet i det vid förenämnda proposition angående lönereglering för kommunikationsverken fogade statsrådsprotokollet för den 25 april 1919 angivits, utarbeta och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till bestämmelser ifråga om dyrtidstillägg åt personalen vid ifrågavarande verk för tiden efter utgången av juni månad 1920.

Kommunikationsverkens lönenämnd
den 16 mars
1920.

Till fullgörande av ifrågavarande uppdrag har kommunikationsverkens lönenämnd den 16 mars 1920 inkommit med motiverat förslag till kungörelse med särskilda grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk.

Efter att hava erinrat om de av mig härförut åberopade departementschefsuttalanden, vilka utgjort direktiv för nämnden vid utarbetandet av sagda förslag, anför nämnden beträffande utgångspunkterna för detta förslag och i fråga om det system för reduktion av de allmänna dyrtidstilläggen för kommunikationsverkens vidkommande, som detsamma innebär, följande:

»Lönenämndens ifrågavarande förslag är avfattat i närmaste anslutning till det genom propositionen nr 95 framlagda förslaget till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst. Såväl beträffande dyrtidstilläggets allmänna konstruktion och betingelserna för dess tillgodonjutande som i fråga om de förmåner, å vilka detsamma må beräknas, följer nämndens förslag sålunda i det väsentliga Kungl. Maj:ts ovanberörda proposition. Nämnden har därför ock såsom huvudregel kunnat uppställa, att de befattningshavare vid kommunikationsverken, vilka övergå på den nya lönestaten, skola äga uppbära dyrtidstillägg i enlighet med åberopade kungörelse rörande

allmänna grunder för dylikt tillägg, dock under iakttagande av vissa särskilda bestämmelser.

Sistnämnda särskilda bestämmelser hänföra sig huvudsakligen till de ovan återgivna uttalandena och direktiven rörande dyrtidstillägg åt befattningshavare vid kommunikationsverken från och med den 1 juli 1920. Såsom av dessa uttalanden framgår, uppställdes som en förutsättning för genomförandet av 1919 års lönereglering för kommunikationsverken, att personalen vid nämnda verk icke genom densamma i lönehänseende skulle komma att intaga en annan eller bättre ställning i förhållande till övriga statens befattningshavare, än om den vid 1918 års lagtima riksdag antagna provisoriska löneregleringen för kommunikationsverken fortfarande ägt tillämpning. Denna grundsats borde enligt chefens för civildepartementet uttalande bringas till tillämpning på sådant sätt, att för tiden efter det nya avlöningsreglementets ikraftträdande en sådan reduktion av dyrtidstilläggen vidtoges för här avsedda befattningshavare, att summan av lön enligt de nya avlöningsbestämmelserna och dyrtidstillägg icke komme att i stort sett överstiga summan av avlöning enligt dessförinnan gällande bestämmelser och dyrtidstillägg därå enligt de för statsförvaltningen i allmänhet gällande grunder. Hinder borde dock ej därigenom åstadkommas för en förbättring i avlöningshänseende i fråga om sådana befattningsgrupper, som av särskilda skäl ansetts böra placeras högre å löneskalan än tidigare varit fallet.

Beträffande nu angivna direktiv i dess allmänna del, d. v. s. i vad det avser att förebygga en genomgående förhöjning av de hittillsvarande löneförmåerna, torde, såsom ock antydes av orden 'i stort sett', meningen hava varit den, att en överensstämmelse i stort skulle bibehållas mellan, å ena sidan den *allmänna* lönenivå för kommunikationsverken, som betecknas av den provisoriska löneregleringen av år 1918 jämte dyrtidstillägg å de erhållna lönerna enligt för stats-tjänstemän i allmänhet gällande grunder, och, å andra sidan, den lönereglering, som träder i kraft från och med den 1 juli 1920 jämte dyrtidstillägg därå, beräknade efter så vitt möjligt enbetydliga grunder.

Till en början måste det nämligen av praktiska skäl anses helt uteslutet, att berörda jämförelse skulle hänföra sig till de särskilda befattningshavarna, så att det nya dyrtidstillägget för varje enskild tjänsteman komme att bestämmas efter dennes tidigare individuella löneställning. Detta skulle tydligtvis innebära ett avstående från all verklig systematisering, i det att en dylik individuell anpassning av dyrtidstilläggen skulle utesluta användandet av någon som helst allmän formel för den åsyftade reduktionen av sagda tillägg.

Men även om, såsom naturligt är, den erforderliga reduktionen måste tänkas vidtagen efter en viss allmän måttstock, vald med hänsyn till den högre lönenivå, som kan anses uppnådd genom det nya avlöningsreglementet, inställa sig svårigheter med hänsyn till den väsentligt olika byggnaden av det nya lönesystemet i jämförelse med de tidigare vid varje särskilt verk gällande avlöningsreglementena. Denna konstruktiva grundskillnad, på vars olika sidor det icke torde vara behöfligt att här närmare ingå, gör sig i förevarande avseende särskilt märkbar i fråga om sättet för avlöningarnas bestämmande å dyrorter, varjämte densamma i åtskilliga fall visar sig i ett förändrat förhållande mellan begynnelse- och slutlön för viss befattning. Det låter sig därför icke göra att utan i varje fall mycket ingående undersökningar bestämma, i vad mån en för viss

befattning å viss ort uppkommen löneökning är att hänföra till en sådan högre placering å löneskalan, som enligt det angivna direktivets senare del kunde motivera ett överskridande av den hittillsvarande lönenivån, eller till det nya lönesystemets byggnad. Någon allmängiltig formel, som med utgående från de nya avlöningsbeloppen skulle kunna ange det dyrtidstillägg, som i varje förevarande fall erfordrades för ett uppfyllande av direktivet enligt dess ordalydelse, lär för denskull ej heller kunna utinnas. Detta är emellertid icke av någon större betydelse, då man i de åberopade departementschefsuttalandena icke torde böra inlägga den meningen, att en sådan reduktion av dyrtidstilläggen skulle vidtagas, att man därigenom åstadkomme rubbning i de lönerelationer, som det nya avlöningsreglementet genom sin allmänna byggnad avser att fastställa och som i åtskilliga fall ernåtts genom bortfallande av hittills utgående naturaförmåner.

Den huvudsakliga innebörden av de återgivna uttalandena torde i stället i största allmänhet kunna angivas så, att man vid dyrtidstilläggets bestämmande bör taga hänsyn därtill, att genom det nya avlöningsreglementet erhålles en viss, genomsnittlig höjning av de ordinarie avlöningarna i förhållande till vad som ansetts vara utgångspunkten för 1918 års provisoriska lönereglerng, eller prisnivån omedelbart före krigsutbrottet. Det gäller då närmast att finna ett så vitt möjligt riktigt mått för denna allmänna löneförhöjning. Detta kan lämpligast ske genom en jämförelse mellan nuvarande och nya löner för den eller de befattningar, som i den nya löneskalan måste anses hava bibehållit samma plats som i den gamla, och som sålunda icke kunna anses berörda av eventuella förskjutningar mellan olika befattningsgrupper till följd av tjänsternas omvärdering. Härvid har man givetvis att i främsta rummet utgå från befattningarna i lägsta lönegraden och de för dem bestämda avlöningarna å billigaste ort. Dessa avlöningar torde nämligen få anses som den plattform, varpå hela lönesystemet är uppbyggt. Skillnaden i avlöningarna till ifrågavarande befattningshavare enligt den nuvarande och den nya löneskalan är emellertid något olika vid de särskilda kommunikationsverken, men då antalet befattningshavare, tillhörande här avsedda personalgrupper, är större vid statens järnvägar än vid de övriga verken till sammantagna, torde jämförelsen i fråga böra verkställas med hänsyn till förhållandena vid förstnämnda verk.

Till befattningshavare inom lägsta lönegraden vid statens järnvägar utgår för närvarande å billigaste ort en sammanlagd avlöning av 1,665 kronor i begynnelselön och 2,115 kronor i slutlön. I dessa summor hava inberäknats 15 kronor, som ansetts motsvara värdet av den förmån av fri läkarvard och medicin till familjemedlemmar, som för närvarande åtnjutes, men som bortfaller enligt de nya avlöningsbestämmelserna. Motsvarande lönebelopp enligt det nya avlöningsreglementet äro 1,980 resp. 2,460 kronor. Den procentuella höjning i de nuvarande avlöningsbeloppen, som av dessa befattningshavare ernås, blir sålunda 18,9 resp. 16,3 procent. Intetdera av dessa procenttal kan emellertid anses angiva den allmänna höjning från 1914 års prisnivå, som de nya avlöningarna innebära, utan måste vid avgörandet härav hänsyn tagas till hela den löneskala, som gäller för angivna befattningshavare i lägsta lönegraden å billigaste ort. Den genomsnittliga höjningen blir medeltalet av förenämnda tal, eller 17,6 procent, vilket procenttal sålunda anger den höjning i 1914 års prisnivå, som kan anses hava legat till grund vid avvägandet av de nya lönerna.

Omföres denna beräkning till att uttrycka den procent av de nya avlöningarna, varmed dessa överskjuta de äldre, på 1914 års prisnivå grundade, erhålles procentalet 15, vadan sålunda en genomsnittlig reduktion med sistnämnda procent av de nya avlöningarna kan anses motsvara den lönenivå, som nåddes genom den provisoriska regleringen av år 1918. För konstruerandet av en allmän regel angående de nya dyrtidstilläggen synes det därför vara riktigt att utgå från ett avlöningssystem, som till sin byggnad överensstämmer med det nyinförda, men med dettas löner genomgående reducerade med 15 procent. Härigenom bortfalla de svårigheter, som härröra ur de skilda lönesystemens olika konstruktion och ur de gamla löneklassernas ojämnheter i förhållande till de nya. Den uppflyttning av vissa tjänstekategorier, som skett å den nya lönestaten, vinner ock härigenom sitt naturliga och av departementschefen förutsatta beaktande.

En med de givna direktiven överensstämmande regel för dyrtidstilläggens reduktion synes nämnden därför vara, att sagda tillägg beräknas enligt de grunder, som avses skola gälla för dyrtidstillägg åt statstjänare i allmänhet, men bestämmas att utgå på lönebelopp, som med 15 procent understiga avlöningarna enligt det nya avlöningsreglementet. Härutöver måste emellertid en ytterligare reduktion vidtagas. Skulle nämligen de nya avlöningarna jämte dyrtidstillägg enligt de allmänna grunderna å 85 % av desamma utbetalas till tjänstemännen, komme dessa att få tillgodoräkna sig förutom den obeskurna löner regleringen — enligt det ovanstående i genomsnitt beräknad till nyssnämnda 15 procent av de nya lönerna — jämväl den del av dyrtidstillägget, som numera kan anses inlagd i den erhållna löneförbättringen, eller med andra ord: under det att genom löne regleringen full kompensation erhöles för den del av prisstegringen efter krigs utbrottet, som kan anses täckt genom nämnda reglering, skulle för samma del av prisstegringen även komma att utgå den mindre kompensation härför, vilken tidigare avsetts att lämnas genom dyrtidstillägget. För en viss del av prisstegringen skulle sålunda komma att utgå mer än full kompensation, vilket givetvis icke kan anses försvarligt. Till förebyggande härav äro, teoretiskt sett, olika vägar tänkbara. Genom att i visst särskilt fall från det sammanlagda belopp, som erhålles av de nya avlöningarna jämte dyrtidstillägg å 85 procent av dessa, draga hela den avlöningsförhöjning, som löner regleringen kan anses innebära i förhållande till 1914 års prisnivå, komme tydligtvis verkan av löner regleringen i stort sett att fullständigt neutraliseras. Även om detta teoretiskt kunde anses stå i överensstämmelse med de förutsättningar, som, enligt vad tidigare anförts, uppställts för löner regleringens genomförande, har lönenämnden dock icke ansett sig kunna förorda en sådan utväg såsom ledande till inkonsekvenser och orättvisor, för vilkas avhjälpande skulle erfordras mer eller mindre godtyckliga konstruktioner. Mot det tillvägagångssätt, som lönenämnden här nedan vill förorda, synes däremot någon verklig invändning icke kunna göras, vare sig ur statens eller tjänstemännens synpunkt. De dyrtidstillägg, som enligt de allmänna grunderna skulle utgå på 85 procent av de nya avlöningarna, böra icke obeskurna tilläggas dessa, utan böra, såsom ovan redan antytts, minskas med den del av dyrtidstilläggen, som kan anses ingå i skillnaden mellan de gamla och de nya avlöningarna. På löner regleringen, såsom förut utvecklats, får anses täcka en kostnadsökning utöver 1914 års prisnivå av 17,6 procent, bör tydligtvis storleken av den del, varmed dyrtidstillägget på de enligt de förestående reducerade nya lönebeloppen skall minskas, motsvara

just det dyrtidstillägg, som enligt de allmänna grunderna skulle utgå till befattningshavare ifråga vid ett indextal för kostnadsökningen av 17,6. Då för grundtalets bestämmande det vid varje särskild tidpunkt gällande indextalet enligt § 2 i kungörelsen med allmänna grunder för dyrtidstillägg skall minskas med en niondel därav, kan nyssnämnda indextal anses motsvara ett avrundat grundtal av 16. Den minskning, dyrtidstillägget bör underkastas med hänsyn till vad nu senast utvecklets, kan därför angivas på sådant sätt, att de av Kungl. Maj:t efter socialstyrelsens beräkningar fastställda grundtalet i varje särskilt fall bör minskas med 16. Härigenom upphäves icke all verkan av den erhållna löneregleringen, men erhålles å andra sidan ej heller någon oberättigad förmån i form av dyrtidstillägg för kostnadsökning, vilken redan kompenserats på annat sätt.

Resultatet av den utvecklade tankegången är sålunda, att enligt lönenämndens förmenande de befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, vilka övergå på den för nämnda verk från och med den 1 juli 1920 gällande lönestat, böra från sistnämnda tidpunkt uppbära dyrtidstillägg, beräknade enligt de allmänna grunderna, å 85 procent av de till befattningshavarna enligt avlöningsreglementet av den 19 juni 1919 utgående lönebeloppen, därvid dock det för övriga befattningshavare i statens tjänst gällande grundtalet bör minskas med 16. Ett genomförande av denna princip förutsätter ock, att det maximibelopp, varå dyrtidstillägg enligt de allmänna grunderna må utgå, eller 1,250 kronor, hänföres till de reducerade avlöningar, å vilka dyrtidstillägg vid kommunikationsverken i verkligheten kunna komma att utgå, och att sålunda för kommunikationsverkens del liksom för övriga statstjänare den reala maximigränsen bör bli 1,250 kronor i månaden.»

Beträffande den ekonomiska innebörden av lönenämndens förslag har nämnden vidare uttalat sig på följande sätt:

»Den ekonomiska innebörden av detta förslag till dyrtidstilläggs beräkning för kommunikationsverkens tjänstemän framgår vid en jämförelse mellan beloppen av de dyrtidstillägg å de nya lönerna, som skulle ifrågakomma, dels om desamma utginge enligt de för statsförvaltningen i övrigt avsedda grunder och dels enligt det framställda förslaget. För samtliga vid kommunikationsverken anställda ordinarie befattningshavare, enligt nu gällande personalstater uppgående till ett antal av 32,655, har det sammanlagda lönebelopp, som skall till dem utgå efter den 1 juli 1920, approximativt beräknats till 104,665,230 kronor. Dyrtidstillägget å dessa löner utgör med tillämpning av Kungl. Maj:ts den 30 januari 1920 framlagda förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst 102,134,373 kronor och med den reduktion i samma tillägg, som ovan föreslagits, 80,735,311 kronor. Härav framgår sålunda, att det framställda förslaget innebär en reduktion i eljest utgående dyrtidstillägg med ej mindre än 21,399,062 kronor, motsvarande 21 % av det dyrtidstillägg, som enligt allmänna grunder skulle utgå å de nya lönerna.

I vad mån det av statsrådet och chefen för civildepartementet givna direktivet, att i stort sett annan ökning i totallönerna (avlöningsbeloppen enligt den provisoriska regleringen jämte dyrtidstilläggen å dessa) än som beror av befattningarnas uppflyttning i löneskalan icke borde ifrågakomma, blivit genom förslaget uppfyllt, framgår av följande beräkning. Totala beloppet av nu utgående

avlöningar till ordinarie befattningshavare vid kommunikationsverken utgör 81,279,753 kronor. Enligt verkställda approximativa beräkningar skulle motsvarande summa med tillämpning av de nya avlöningsbestämmelserna komma att uppgå till 104,665,230 kronor. Skillnaden mellan dessa summor utgör 23,385,477 kronor. Drages från detta belopp 14,305,237 kronor, motsvarande 17,6 % av nu utgående avlöningsbelopp, angiver återstoden 9,080,240 kronor den löneökning, som genom de nya avlöningsbestämmelserna uppstått på grund av befattningarnas omplacering i löneskalan och dennas ombyggnad.¹ Nu utgående avlöningsbelopp 81,279,753 kronor jämte dyrtidstillägg enligt allmänna grunder å detsamma, 85,530,685 kronor, samt förenämnda summa 9,080,240 kronor jämte dyrtidstillägg å densamma enligt för kommunikationsverken avsedda grunder, 4,862,489 kronor, utgör sammanlagt ett belopp av 180,753,167 kronor. Å andra sidan utgör summan av de nya avlöningarna, 104,665,230 kronor, jämte föreslaget dyrtidstillägg å densamma, 80,735,311 kronor, ett belopp av 185,400,541 kronor. Emellertid bör till förenämnda summa av 180,753,167 kronor läggas 2,500,000 kronor, utgörande summan av en del kostnadsminskningar, som beräknas uppstå dels på grund av omläggningen av det hittills vid vissa av kommunikationsverken tillämpade systemet i fråga om avlöningsformen fri bostad eller ersättning för bostad och bränsle och dels till följd av indragningen av nu utgående naturaförmåner, nämligen fritt bränsle åt boställshavare, den vissa tjänstemän tillkommande förmånen att erhålla beklädnad in natura samt förmånen av kostnadsfri läkarvård och medicin för vissa tjänstemäns vid statens järnvägar familjer. De nya totala lönebeloppen (avlöningar jämte föreslagna dyrtidstillägg å densamma) överskjuta därför med 2,147,374 kronor det belopp, som med hänsyn till nu utgående avlöningar i stort sett icke borde överskridas enligt det av chefen för civildepartementet lämnade direktivet. Då detta belopp endast utgör 1,2 % av nämnda totalsumma, torde genom det framställda förslaget till dyrtidstilläggens beräkning vid kommunikationsverken den av statsmakterna gjorda förutsättningen för löneregleringens genomförande få anses fullt nöjaktigt uppfyllt.»

Den av nämnden lämnade motiveringen till de särskilda delarna av nämndens förslag till kungörelse är av följande lydelse:

»Nämnden har i sin formulering av förslaget utgått därifrån, att kungörelsen komme att utfärdas samma dag som den genom propositionen nr 95 föreslagna kungörelsen med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

I § 1 av sistnämnda kungörelse angivas de förmåner, å vilka dyrtidstillägg må uppbäras av tjänstemän inom statsförvaltningen i allmänhet. Till ifrågasättande stadgande ansluter sig § 1 mom. 1 av nämndens förslag. Enligt avlöningsreglementet av den 19 juni 1919 för befattningshavare vid kommunikationsverken utgå emellertid vissa specialförmåner, vilka icke angivas i förberörda § 1 av

¹ Omplaceringar i löneskalan hava ägt rum i relativt betydande utsträckning till följd av de obefordrade gruppernas uppdelning eller höjning av vissa större underbefälsgrupper. Vad löneskalans ombyggnad beträffar, medföra de nya dyrortsavlöningarna i allmänhet ökad skillnad mellan avlöningarna å billigaste och dyraste ort, särskilt vid post- och telegrafverken. I åtskilliga fall är även skillnaden mellan begynnelse- och slutlön för viss tjänstekategori avsevärt höjd.

kungörelsen med allmänna grunder för dyrtidstillägget, men vilka dock, enligt nämndens förmenande, äro av den beskaffenhet, att dyrtidstillägg å dem böra utgå. Dessa förmåner äro upptagna i nu förevarande § 1 mom. 2 av nämndens förslag.

Sålunda föreslås till en början, att kraftverksdirektör må äga uppbära dyrtidstillägg å tantiem av 2,500 kronor enligt 5 § 2 mom. i ovanberörda avlöningsreglemente. I nämnda författningsrum stadgas bl. a., att kraftverksdirektör utöver arvudet äger uppbära tantiem å nettovinsten av rörelsen vid det kraftverk han förestår, med 2,500 kronor, därest nämnda vinst icke överstiger 500,000 kronor, samt ytterligare med 0,5 procent av den del av vinsten, som överstiger 500,000 men ej 1,000,000 kronor, med 0,4 procent av den del av vinsten, som överstiger 1,000,000 men ej 1,500,000 kronor och med 0,3 procent av den del av vinsten, som överstiger 1,500,000 kronor, allt för år räknat.

Nettovinsten utgöres av skillnaden mellan, å ena sidan, bruttoinkomsten, och, å andra sidan, drift- och underhållskostnaderna samt ränta och amortering å anläggningsskapitalet. Da inkomsterna på de äldre kraftkontrakten, som nästan alltid avslutats på lång tid, icke kunnat höjas, kan ökningen av kraftverkens bruttoinkomster endast ske relativt långsamt genom inkomsterna å nya kraftkontrakt. Drift- och underhållskostnaderna stegras däremot i mån av ökade personalkostnader, ökade bränslekostnader för reservkraft m. m. Även räntan och amorteringen å anläggningsskostnaden för de senast tillkomna anläggningarna röna givetvis inverkan av de stegrade personal- och materialkostnaderna.

Kraftverkens nettovinst tenderar därför att tills vidare minskas. Det har vid sådant förhållande synts lönenämnden rättvist, att kraftverksdirektörerna finge uppbära dyrtidstillägg jämväl å grundbeloppet, 2,500 kronor, av till dem utgående tantiem. Ifrågavarande tjänstemän, vilka nu äro anställda på extra stat utan tantiem men med relativt höga arvoden, skulle nämligen, om dyrtidstillägg icke finge uppbäras å någon del av tantiem, vid övergången till den nya staten i allmänhet få vidkännas minskning i den sammanlagda inkomsten av avlöning och dyrtidstillägg. Det kan i detta sammanhang även framhållas, att enligt kungörelsen av den 30 maj 1919 dyrtidstillägg utgår å uppördsprovision vid telegrafverket, och att lönenämnden, enligt § 2 i nämndens förslag till kungörelse, förutsatt, att detta fortfarande komme att äga rum i de fall, då sådan provision komme att uppbäras jämväl efter den 1 juli 1920.

Enligt nämndens uppfattning bör dyrtidstillägg vidare få beräknas å vikariatsersättning enligt 20 § i det nya avlöningsreglementet. Denna ersättning motsvarar nämligen vad i dylika fall tidigare uppburits i form av tjänstgöringspenningar, å vilken avlöningsform dyrtidstillägg utgår. Även torde dyrtidstillägg böra få tillgodoräknas å den gottgörelse, som lokomotivförare enligt 38 § 2 mom. i avlöningsreglementet äger uppbära utöver förekommande vikariatsersättning, då han på grund av förordnande bestrider tjänst såsom lokomotivmästare.

I § 1 mom. 2 av förslaget till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst föreskrives, att, därest befattningshavaren i och för tjänsten efter vederbörande myndighets bestämmande åtnjuter beklädnadsersättning eller annan kontant ersättning, dyrtidstillägg må utgå jämväl å sådan ersättning, om och i den mån myndigheten, med hänsyn särskilt till efter ingången av augusti månad 1914 till följd av stegringen i levnadskostnaderna beviljad förhöjning av ersättningen, prövar sådant av omständigheterna påkallat.

Följande i det nya avlöningsreglementet upptagna förmåner anser nämnden böra bliva föremål för dylik prövning i fråga om dyrtidstillägg å desamma, nämligen arvode jämlikt 36 § till stenograf, jämlikt 37 § till föreståndare för växeltelefonstation, jämlikt 38 § 1 mom. till tagdirigent samt ersättning enligt 38 § 3 mom. till tjänsteman vid statens järnvägar, vilken bestrider beredskapstjänst.

I anledning av den omläggning av sättet för avlöningens utbetalande, som kommer att införas genom det nya avlöningsreglementet, i det att avlöningen i dess helhet kommer att utbetalas i efterskott, medgav 1919 års lagtima riksdag, efter framställning av Kungl. Maj:t, att, där tjänsteman vid kommunikationsverken med tillämpning av hittills gällande avlöningsbestämmelser ägt uppbära någon del av avlöningen i förskott, vid ingången av juli månad finge till honom, på statsverkets bekostnad, utbetalas ett belopp, motsvarande vad tjänstemannen skulle hava i den befattning han vid utgången av juni månad 1920 innehade, i förskott uppburit för juli månad 1920, om de hittillsvarande avlöningsbestämmelserna då fortfarande varit gällande. Enligt lönenämndens uppfattning bör dyrtidstillägg icke få beräknas å detta, allenast för underlättande av övergången från ett system till ett annat beviljade belopp. Till undvikande av tvetydighet har lönenämnden ansett riktigtast att uttryckligen omnämna detta i förslaget till kungörelse.

Å kallortstraktamente enligt 29 § i avlöningsreglementet, anmärkningsarvode enligt 31 §, premier enligt 32 § och begravningshjälp enligt 7 och 41 §§ bör dyrtidstillägg enligt nämndens mening ej heller få beräknas, men torde detta icke behöva uttryckligen angivas i kungörelsen, då någon tvekan därvidlag icke synes kunna äga rum med hänsyn till i § 1 mom. 1 i kungörelsen med allmänna grunder för dyrtidstillägg.

Ehuru nämndens förslag till dyrtidstillägg i många avseenden är ägnat att förebygga ojämnheter av skilda slag, kan det dock icke undvikas, att i vissa enstaka fall en tjänstemans löneinkomst på den nya staten jämte dyrtidstillägg i enlighet med vad nämnden ovan ifrågasatt skulle komma att understiga vad som skulle hava utgjort tjänstemannens löneinkomst närmast före övergången till den nya lönestaten jämte dyrtidstillägg därå enligt de grunder, som komma att tillämpas i fråga om statstjänstemännen i allmänhet. I dessa undantagsfall, vilka huvudsakligen bero på oregelbundenheter i de gamla avlöningsreglementena i jämförelse med det nya, synes det nämnden skäligt, att vederbörande tilldelas personligt dyrtidstillägg att av tjänstemannen tillgodonjutas i den mån han icke genom avlöningsförhöjning vare sig i samma tjänst eller efter förflyttning till annan befattning erhåller en löneinkomst, som jämte dyrtidstillägg enligt nämndens huvudförslag uppgår till den inkomst han vid motsvarande tidpunkt skulle åtnjuta, om han då kvarstode med den avlöning, han innehade närmast före övergången till den nya lönestaten och uppbure dyrtidstillägg enligt kungörelsen med allmänna grunder för sådant tillägg.

Ett stadgande av nu angiven innebörd har därför av nämnden föreslagits i § 1 mom. 4. Enär det synts av vikt att klargöra, vilka löneförmåner, som borde ingå i jämförelsen för avgörande av, huruvida minskning enligt det ovanstående inträder eller icke, har nämnden även infört en föreskrift därom, att man härvidlag borde räkna med de avlöningsförmåner, vilka i av Kungl. Maj:t utfärdade övergångsbestämmelser till den nya lönestaten angivas för bedömande av huruvida tjänstemannen lider avlöningsminskning genom övergång till den nya lönesta-

ten, ävensom, i förekommande fall, personligt lönetillägg, som uppbäres på grund av sagda övergångsbestämmelser.

Då förslag till berörda övergångsbestämmelser ännu icke av lönenämnden avgivits, anser sig nämnden här böra meddela specificerad uppgift för vart och ett av verken å beståndsdelarna av den sammanlagda löneinkomst, som enligt nämndens blivande förslag till dylika övergångsbestämmelser skulle medräknas i nyssangivna hänseende.

Ifrågavarande sammanlagda löneinkomst skulle utgöras av:

vid statens järnvägar: arvode, ersättning för bostad och bränsle eller den till motsvarande värde uppskattade förmånen av fri bostad jämte fritt bränsle, ävensom, i förekommande fall, beklädnad eller ersättning därför, i båda fallen beräknad till 120 kronor per år, dyrortstillägg, kallortstillägg, personligt lönetillägg, reglerat postarvode, personligt postarvode samt postbiträdesarvode;

vid postverket: fast avlöning samt, i förekommande fall, arvode, tillägg till tjänstgöringspenningarna, beklädnad eller ersättning därför, i båda fallen beräknad till 120 kronor per år, ortstillägg samt den särskilda ersättning, som under år 1919 utgått till postmästare eller redogörare vid postkontor för förrättande av postsparbanks- m. fl. göromål;

vid telegrafverket: lön, samt, i förekommande fall, tjänstgöringspenningar, för vederbörandes tjänst belöpande uppbördsprovision under år 1919, arvode, hyresbidrag eller den till motsvarande värde uppskattade förmånen av fri bostad jämte fri uppvärmning och belysning, beklädnad eller ersättning därför, i båda fallen beräknad till 120 kronor per år, dyrortstillägg samt personligt löuetillägg;

vid statens vattenfallsverk: fast avlöning, ersättning för bostad eller den till motsvarande värde uppskattade förmånen av fri bostad jämte fritt bränsle ävensom, i förekommande fall, beklädnad eller ersättning därför, i båda fallen beräknad till 120 kronor per år, dyrortstillägg och personligt lönetillägg.

Självfallet bör icke dyrtidstillägg i sin ordning få uppbäras å det personliga dyrtidstillägg, som sålunda i vissa fall skulle komma att utgå.

För befattningshavare, som icke övergå på den nya staten, bör dyrtidstillägg enligt nämndens mening utgå i enlighet med för statstjänstemän i allmänhet gällande grunder. Därest bland nu avsedda befattningshavare skulle finnas provisionsberättigad tjänsteman vid telegrafverket, bör denne, såsom förut antytts, fortfarande få uppbära dyrtidstillägg å sagda provision. Nämndens förslag i nu berörda avseende återfinnes i § 2 av förslaget till kungörelse.

Beträffade icke ordinarie befattningshavare vid kommunikationsverken, för vilka avlöningen icke till siffran bestämts av Konung och riksdag eller av Kungl. Maj:t och ej heller utgår efter av riksdagen prövade grunder, föreslår lönenämnden i § 3 motsvarande bestämmelser som dem, vilka innefattas i § 7 av förslaget till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst. I fråga om de bestämmelser, som kunna komma till tillämpning vid lämnande av dyrtidstillägg åt nu avsedda befattningshavare, torde för kommunikationsverkens del även böra angivas § 1 mom. 2. och 3 utav nämndens förslag till kungörelse. Nämnden har därför avfattat paragrafen i fråga med nu berörda tillägg.

Enligt § 9 mom. 1 av kungörelsen den 30 maj 1919 med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst undantagas från åtnjutande

av dyrtidstillägg vissa grupper av arbetarpersonal vid kommunikationsverken. Dessa personalgrupper hade nämligen på annat sätt tillförsäkrats kompensation för dyrtiden. Då detta förhållande fortfarande är rådande, har nämnden i § 4 av sitt förslag upprepat vad sålunda hittills varit stadgat. Enligt vad som meddelats nämnden har telegrafstyrelsen hos chefen för finansdepartementet gjort anmälan därom, att styrelsen den 11 december 1919 fastställt bestämmelser angående, bland annat, minimilöner och dyrtidstillägg för arbetarna vid telegrafverkets verkstad, att gälla från och med den 1 januari 1920 tills vidare, i anledning varav styrelsen anhållit om vidtagande av åtgärder i syfte att i den nya kungörelsen angående dyrtidstillägg bemälda arbetarpersonal måtte undantagas från åtnjutande av sådant tillägg. Lönenämnden har på grund härav inryckt jämväl arbetarpersonalen vid telegrafverkets verkstad i nu behandlade § 4.

Slutligen har nämnden ansett det lämpligt, att jämväl beträffande dyrtidstilläggen enligt den för kommunikationsverken avsedda, särskilda kungörelsen, Kungl. Maj:t måtte utfärda nödiga tabeller till hjälp vid dyrtidstilläggets uträkning. Stadgande härom föreslås i § 5.

Som jag redan tidigare påpekat, uppställdes såsom en förutsättning för genomförandet av den mera definitiva lönereglering för kommunikationsverken, vilken kommit till stånd genom avlöningsreglementet av den 19 juni 1919, att en lämplig reducering komme att vidtagas i dyrtidstillägget för personalen vid ifrågavarande verk, vad beträffar tiden efter den nya löneregleringens ikraftträdande. Denna förutsättning måste enligt min mening anses naturlig och rättvis, då man tager i betraktande grunderna för de dyrtidstillägg, vilka skulle utgå till statstjänstemännen i allmänhet. Sistnämnda tillägg hava nämligen avvägs med hänsyn till den efter ingången av augusti månad 1914 inträdda ökningen i levnadskostnader och avse sålunda att lämna kompensation, i den mån sådant av statsfinansiella skäl kunnat ske, för den efter krigsutbrottet inträdda dyrtidsstegringen. För kommunikationsverkens del hade redan genom den provisoriska löneregleringen av år 1918 ävägabragts löner, vilka, åtminstone beträffande flertalet lägre befattningshavare, hänförde sig till prisnivån omedelbart före kriget, och den definitiva lönereglering för nämnda verk, som träder i kraft den 1 juli detta år, utgår från en viss antagen kostnadsökning därutöver. Denna ytterligare ökning har uttryckts så, att man utgått från det prisläge, som att döma av stegringarna i levnadskostnaderna under åren närmast före krigets utbrott skulle under normala förhållanden varit rådande i början av 1920-talet. Det kan sålunda icke förnekas, att kommunikationsverkens tjänstemän genom denna lönereglering erhålla gottgörelse för en viss del av den prisstegring, som inträtt under krisåren. Av kommunikationsverkens lönenämnd har den genomsnittliga höjningen i avlöningarna utöver den provisoriska regleringen av år 1918 uppskattats till 17,6 procent, eller, om man i stället räknar med procent av de nya löner-

Departementschefen.

na, till 15 procent av dessa. Anser man på grund härav, att genom den definitiva löneregleringen erhålles full ersättning för en prisstegring av intill 17,6 procent över nivån vid krigsutbrottet, kan det, såsom lönenämnden framhållit, icke ur statsverkets synpunkt anses försvarligt, att dyrtidstillägget för kommunikationsverkens tjänstemän beräknas även för nu nämnda del av prisstegringen.

Jag anser mig i detta sammanhang böra omnämna, att från Trafiktjänstemännens riksförbund ingivits en skrivelse av den 25 december 1919, vari påyrkats bland annat, att det från och med den 1 juli 1920 utgående dyrtidstillägget måtte för kommunikationstjänstemännens del beräknas utgå på sätt för tjänstemännen i allmänhet må varda bestämt å de från samma tidpunkt i kraft trädande nya lönebeloppen. Vidhåller man vad nyss anfördes, eller att dessa lönebelopp till en del kunna anses täcka den kostnadsökning, som för övriga statstjänare allenast kompenseras genom dyrtidstillägget, synes det mig icke möjligt att tillmötesgå berörda yrkande, då dyrtidstillägget härigenom skulle bliva av en annan reell innebörd för kommunikationsverkens tjänstemän än för andra statens befattningshavare, och det försteg i fråga om allmän lönenivå, som förstnämnda tjänstemän genom de senast vidtagna löneförbättringarna ernått, därigenom än ytterligare skulle ökas.

En reduktion för kommunikationsverkens del av det för statstjänstemännen i allmänhet avsedda dyrtidstillägget synes mig därför ofrånkomlig. Det system för en dylik reduktion, som av kommunikationsverkens lönenämnd föreslagits, synes mig böra godtagas, då detsamma förefaller att vila på logiska och riktiga förutsättningar och därjämte, så vitt man utan ingående detaljundersökningar kan överblicka, i praktiken torde komma att medföra en rättvis fördelning av dyrtidstillägget mellan olika tjänstekategorier. Förslagets innebörd kan i korthet uttryckas sålunda, att dyrtidstillägg enligt allmänna grunder beräknas på det genomsnittliga värdet av de hittills utgående avlöningarna och att från den därvid uppkomna summan avdrages vad som. därest löneregleringen ej kommit till stånd, hade bort utgå i dyrtidstillägg för den del av levnadskostnadsökningen, som löneregleringen till fullo täcker.

Mot förslaget kan anmärkas, att detsamma med så betydande belopp som något över 2,000,000 kronor överskrider det belopp, som skulle uppnås vid ett fasthållande i detalj av den principen, att någon annan förhöjning än den, som betingades dels av vissa tjänsters omflyttning i avlöningssystemet och dels av de förändrade grunderna för dyrtidstillägget i allmänhet, icke borde ifrågakomma. Härvid måste man emellertid enligt mitt förmenande taga i betraktande, att ett så strängt

vidhållande av den nuvarande lönenivån, som senast antytts, i verkligheten skulle innebära en icke obetydlig försämring för det stora antal befattningshavare, vilka nu åtnjuta särskilda naturaförmåner, såsom bostad med bränsle eller lyse, beklädnad m. m., då nämligen dessa förmåner för vederbörande befattningshavare måste anses representera ett högre värde än de beräknade kostnadsminskningarna för statsverket genom förmånernas indragning.

Min detaljgranskning av lönenämndens förslag har icke föranlett till någon särskild erinran, utan tillåter jag mig återopa nämndens motivering för de olika specialföreskrifterna. Jag vill endast påpeka, att de nya avlöningsförmåner, å vilka enligt nämndens förslag dyrtidstillägg jämväl skulle utgå, äro tillkomna genom det nya avlöningsreglementet, men att härigenom i intet fall sker något avsteg från de principer, som ligga till grund för § 1 mom. 1 i förslaget till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

I likhet med kommunikationsverkens lönenämnd anser jag, att dyrtidstillägg icke bör få uppbäras på det belopp, som till underlättande av övergången från fullständig efterskottsbetalning av lönerna skall utanordnas vid ingången av juli månad innevarande år.

Departementschefen föredrog härefter ett i enlighet med vad av honom förordats upprättat förslag till kungörelse med särskilda grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk samt hemställde, att Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen att godkänna berörda förslag till kungörelse.

*Departements-
chefens hem-
ställan.*

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle proposition i ämnet till riksdagen avlåtas av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gunnar Corin.